

že davno zastopajo nasprotna mnenja, toda ta del ni tako važen, ker ima gradivo največji pomen. Zadnji del je enako urejen kakor Böhmerjevi regesti. Pri naslednjih knjigah se pa lahko prihrani dosti prostora, ako so številke, s katerimi so posamezni regesti zaznamenovani, tako tiskajo kakor pri Böhmerju. Poročevalec pozna jako dosti enakih knjig, kjer so zbrani regesti, toda malokatera je tako natančno in obširno zasnovana kakor Kosova. Zaraditega pa dvomi, da bo mogel Kos dokončati to delo v tem obsegu, kakor ga je pričel, ker mu manjka za poznejši čas tiskanih pripomočkov. Do XIII. stoletja so skoro vsi viri že objavljeni, toda pozneje se množe poleg kronik posebno listine, katere so dosedaj večinoma še netiskane. Da bi bilo Kosovo delo tudi za poznejša stoletja srednjega veka popolno, zato nasvetuje referent sledeče: Kako slovensko literarno društvo naj izda zaznamek arhivnih inventarjev — take imajo že vsi kulturni narodi — morda po vzgledu tirolskih, ker so ti najpreglednejši, in potem se naj obelodanijo na podlagi teh inventarjev važnejši zgodovinski viri. Drugače Slovenci ne dobodo popolnega diplomatičnega zbornika. Ker Kos ne bode mogel pregledati sam vseh arhivov in knjižnic, lahko prezre marsikak važen donesek za zgodovino Slovencev. „Slovenska Matica“, ki ima precejšnje premoženje, lahko obistini ta nasvet, ako se nekateri odborniki ne bodo protivili tej neaktualni nameri. Tako delo bi jako koristilo zelo zanemarjenemu slovenskemu domovinoznanstvu, ker bi vsak zgodovinar vedel, kje ima iskati snovi za svoje sestavke. K.

„Zveza slovenskih posojilnic v Celju“ je izdala svoj XIII. „Letopis slovenskih posojilnic“ za leto 1902. Obsežno knjigo sta sestavila, oziroma spisala gg. Ivan Lapajne in Franjo Jošt. Ta „Letopis“ je nekako jubilejska številka, kajti „Zveza“, ki se je ustanovila januarja 1883, je praznovala leta 1903. svojo dvajsetletnico. Poleg obilega, zanimivega gradiva prinaša knjiga tudi več slik za združništvo posebno zaslužnih mož, tako obeh bratov Vošnjakov, Horaka, Kukovca in dr.

„Letopis“ stane s pošiljateljico na dom 5 K, ako se naroči naravnost pri „Zvezi slovenskih posojilnic v Celju“. Dobiva pa se „Letopis“ za označeno ceno tudi v knjigarni Lav. Schwentnerja v Ljubljani.

— 8 —

Die Einführung der deutschen Herzogsgeschlechter Kärntens in den slovenischen Stammesverband. Ein Beitrag zur Rechts- und Kulturgeschichte von Dr. jur. Emil Goldmann. Breslau 1903, str. 245. — V 68. zvezku zbirke „Untersuchungen zur deutschen Staats- und Rechtsgeschichte“, ki jo izdaje berlinski vseučiliški profesor Oton Gierke, je izšla omenjena razprava, ki se tiče pred vsem kulturnopravnega pojava v zgodovini našega naroda, namreč takozvanega vmeščanja koroških vojvod na knežji prestol. Slovenci, ki se nismo nikdar povzpeli do markantne politične celote, moramo s tem večjo pazljivostjo zasledovati vse zgodovinske prinose, ki na pričajo o naši nekdanji državni samobitnosti, čeprav se nanašajo le na posameznosti in četudi so plod marljivosti tujih znanstvenikov. Glavna vira za to vmeščanje sta: poročilo opata Janeza iz Vetrinja in kronika štajerskega zgodopisca v vezani besedi (österr. Reimchronik). Obred, kakor ga sporočata ta dva pisca, se je že prej na razne načine razlagal, a temeljito znanstveno razlago je podal leta 1899. Paul Puntchart pod naslovom: Herzogseinsetzung und Huldigung in Kärnten. Puntchartu in njegovim ocenjevalcem Pappenheimu, Schönbachu in pl. Wretschku odgovarja s svojo obširno razpravo Goldmann in popolnjuje ter popravlja njih domneve. Pisatelj je s čudovito točnostjo zbral velikanski kritični aparat, naslanjajoč se na slične običaje vmeščanja pri drugih indogermanskih na-

rodih. Posamezne točke in faze slovenskega obreda takorekoč lušči iz meglene lupine in razlaga njih pravni in kulturni pomen. Vse to razkazovanje in dokazovanje je tako obširno razpleteno, da ne kaže na tem pičlo odmerjenem prostoru omenjati podrobnosti.

Učene razprave višek je hipoteza, da je vsa ceremonija ob knežjem kamenu le uvajanje tujega (nemškega) vladarja v narodno zvezo koroških Slovencev in da se je ta obred uvedel šele, ko je domači vojvodski rod odmril, ko je nemški kralj poveril deželo kot fevd novemu (nemškemu) knezu. Puntschart in drugi pred njim so mnenja, da se je ta ceremonija že vršila, ko so gospodovali v deželi še dedni domači vojvode, Goldmann pa to domnevo zavrača, češ, da bi bilo to obredovito vmeščanje pri dednem nasledništvu nezmisljeno. Šele ko so inorodni vojvode prevzeli oblast v deželi, je bilo svečano in pomembno vmeščanje utemeljeno. „Das Drama der Fürstenstein-Ceremonie basiert auf dem Gegensatz zwischen der slovenischen Volksgemeinschaft und dem deutschen Fürsten“ — tako sklepa Goldmann na str. 244. Jezik, ki se je rabil pri tej svečanosti, je mogel biti edino slovenski, torej tisti jezik, ki ga je govoril narod, sprejemajoč medse inorodnega nemškega vojvodo.

I. W.

Krit. Jahresbericht über die Fortschritte der roman. Philologie (Annuaire critique des Progrès de la Philologie romane) hg. v. Karl Vollmüller. Bd.: 5, Heft: 3. V tem zvezku navedenega poročila je omenjenih v odstavku, ki se bavi o vplivu romanskih jezikov na sosedna slovanska narečja, tudi nekoliko naših učenjakov, ki so razpravljali zlasti v Matičnih letopisih enaka vprašanja. Posebno simpatično pa se spominja Vollmüller, izpod čigar peresa je potekel dotični sestavek, dotičnih del vseučilišnega profesorja dr. Karla Streklja. Morda napoti ta opazka naše jezikoslovce, da si natančneje pogledajo omenjeni Vollmüllerjev spis.

—i—

Pentologija. Hrvatski kraljevi (924—1102). Prvi dio: Tomislav, Historija u 5 čina. Napisao Stjepan Miletić. U Zagrebu 1902. Naklada „Matice hrvatske“. 8°. 295. str.

Znani dramatski pesnik St. Miletić se je namenil opisati zgodovino hrvatskih kraljev v celi vrsti dram, katerih prvi del je pričujoča knjiga. Povod temu podjetju je izrek Napoleonov, da stoji z nekega stališča tragedija nad povestjo, ki se nikdar tako silno ne prijema srca in duše in nikdar ne deluje obenem na toliko ljudi kakor drama. V „Proslovu“ toži historik, stoječ na Solinskem polju (pri Spletu), da se nahaja tako malo povestnih svedočanstev za sijajna dela hrvatskih junakov pod domačimi kralji. K njemu pristopa pesnik in temu [predaje historik vse zgodovinsko gradivo, katero obeča pesnik obdelati s svojo fantazijo ter tolmačiti prošlost rodu in pevati Ilijado hrvatsko ter skovati iz rud, ki jih je izkopal historik v globinah tisočletnih vrel, prstan, s katerim naj se s srečnejšo bodočnostjo venča narod.

Pesnik imenuje svojo dramo „historijo“, ker nadomešča zgodovinsko delo o prvem kralju Tomislavu. Dejanje se vrši v Benetkah, v Carigradu, v Bolgarski in Hrvatski v letih 924.—927. Pred prvim dejanjem prihaja na pozornico „Prolog“ ter poziva slušalce na pot v razne zemlje, v katerih se vrši dejanje drame. Prvi čin se godi v Benetkah, kjer biva ban hrvatski Tomislav kot ujetnik. Vanj je zaljubljena Angelina, hči dožda Orsa Participata. Drugi prizor prikazuje zbor hrvatskih velikašev. Madjarska poslanca, Koloman in Bela, zahtevata, naj jim Hrvatje odstopijo zemljišča, pa se neuspešno vračata. Viščević se vrača zmagovito od Siponta, kjer je premagal Saracene leta 926. Po njem pošilja hči Hrvojeva Smiljka ujetniku